

नामांक

Roll No.

--	--	--	--	--	--	--

No. of Questions — 20

No. of Printed Pages — 3

VU—36-1—Jyot. Shas. I**वरिष्ठ उपाध्याय परीक्षा, 2010**

ज्योतिषशास्त्रम्

प्रथमपत्रम्

समय : 3 $\frac{1}{4}$ घंटे

पूर्णांक : 40

परीक्षार्थिभ्यः सामान्यनिर्देशाः

- (1) परीक्षार्थिभिः सर्वप्रथमं स्वप्रश्नपत्रोपरि नामाङ्कः अनिवार्यतः लेख्यः ।
- (2) सर्वे प्रश्नाः अनिवार्याः ।
- (3) प्रत्येक प्रश्नस्योत्तरमुत्तरपुस्तिकायामेव देयम् ।
- (4) प्रत्येक प्रश्नभागस्योत्तरं क्रमानुसारमेकत्रैव लेखितव्यम् ।
- (5) प्रथम प्रश्नस्य चत्वारः (i, ii, iii एवं iv) भागाः सन्ति । प्रत्येक भागस्य उत्तरस्य चत्वारः (अ, ब, स एवं द) विकल्पाः सन्ति । समुचित विकल्पस्य उत्तराक्षरं उत्तर-पुस्तिकायां निम्नलिखित तालिकां निर्माय एकस्मिन् स्थाने एव लेखनीयानि ।

प्रश्न क्रमाङ्कः	समुचित उत्तराक्षरम्
1. (i)	
1. (ii)	
1. (iii)	
1. (iv)	

बहुविकल्पात्मकाः प्रश्नाः

1. (i) ग्रहाधीनाः के सन्ति ?
 (अ) जनाः (ब) योगाः
 (स) जीवाः (द) पशवः । $\frac{1}{2}$
- (ii) 'मेघे मीने कुलीरे तदनु च मकरे ' रिक्तस्थाने किम् ?
 (अ) वृश्चिके मन्दचन्द्रौ (ब) साधिकारेऽर्कसूनौ
 (स) रविशनी क्रूरदृष्टौ (द) तूर्यगे सूर्यसूनौ । $\frac{1}{2}$
- (iii) केन्द्रभावाः के ?
 (अ) 1, 5, 9 (ब) 1, 4, 7, 10
 (स) 6, 8, 12 (द) 3, 6, 11. $\frac{1}{2}$
- (iv) जातकालंकारग्रन्थस्य प्रणेता —
 (अ) भास्कराचार्यः (ब) गणेशदैवज्ञः
 (स) वराहमिहिरः (द) अनन्तदैवज्ञः । $\frac{1}{2}$
2. बुद्धिहीनयोगो लेख्यः । 2
3. कोविदयोगो लेख्यः । 2
4. अपकीर्तिकरयोगं प्रतिपादयत । 2
5. नेत्रे व्याधियोगस्य कुण्डलीं निर्माय विवेचनं कुरुत । 2
6. अनपत्य-दोषहन्तियोगं साधु लिखत । 2
7. सुदीर्घायुयोगं सोदाहरणं विविच्यताम् । 2
8. धनस्य रूपत्रितयस्य वर्ग, क्षयस्य च ब्रूहि सखे ममाशु ॥ 1
9. न्यासः - या १ + रु० १
 - या २ - रु० १
 अनयोः वियोगफलं किम् ? 1
10. भाज्यः याव १५ या ७ रु रं
 भाजकः या ३ रु० २
 भागफलं किम् ? 1

11. याव १६ या ४८ रु ३६ एतस्य वर्गमूलं साध्यम् । 1
12. (अ + क + ग) इत्यस्य वर्गः साध्यः । 1
13. “कृतिभ्य आदाय पदानि तेषां”
इति सूत्रं विलिख्य सोदाहरणं स्पष्टीकरणं कुरुत । 3
14. क २ क ८ इत्यस्य योगः करणीयः । 2
15. भाज्यः १८, हारः ११, क्षेपः १० लब्धिगुणौ साध्यौ । 5
16. + ३ या + ५ का + ७
- २ या - ३ का - १
योगफलं लेख्यम् । 2
17. “एको ब्रवीति मम देहि शतं धनेन
त्वत्तो भवामि हि सखे द्विगुणस्ततोऽन्यः ।
ब्रूते दशार्पयसि चेन्मम षड्गुणोऽहं
त्वत्तस्तयोर्वद धने मम किं प्रमाणे ॥”
इति गणितरीत्या प्रदर्शयत । 3
18. तुल्यकोणकं त्रिभुजं अपि भवति । (रिक्तस्थानस्य पूर्तिः कार्या) 1
19. त्रिभुजे कोणत्रययोगः समो भवति । (रिक्तस्थानस्य पूर्तिः कार्या) 1
20. निर्दिष्टरेखयोर्वर्गान्तरसमानम् आयतक्षेत्रमेकं विधेयम् । 4

अथवा

निर्दिष्टरेखायास्तथाविधं शकलद्वयं विधेयं यथैकखण्डनिर्दिष्टरेखयोर्घातो द्वितीयखण्डवर्गसमानो भवेत् ।